

Prezbiter i župna zajednica: poteškoće i perspektive

PERO ARAČIĆ*

UDK 254.1:262.2
Pregledni rad
Primljeno:
03. lipnja 2010.

Sažetak: Rad se upravlja ponajprije činjeničnom stanju šarolikog poimanja kako Boga tako vjere i Crkve, što je neizbježna činjenica s kojom se prezbiter susreće i s kojom se mora nositi. On osobno nije »kriv« za zatečenu situaciju, već mu je prihvatiti da se i pojedinac i crkvena zajednica nalaze u stalnom rastu, padovima i procesu obraćenja. Tako i sam prezbiter, iako ima tu službu, jest istovremeno vjernik pa tako i čovjek sa slabostima s kojima se mora nositi. On i zajednica trebaju se upravo kao takvi prihvatiti i međusobno se podržavati, bez idealiziranja u međusobnim očekivanjima. S druge strane rad naglašava da se sam Bog prvi i stalno brine o svakom čovjeku, pa u tom vidu i kršteniku, naravno i prezbiteru. Zajednica treba biti prostor zapazanja Božje brige i oslušivanja Božjega poziva, poticanje osobnoga odgovora i ulaženja u savez s njim po svetim znakovima. Za osoban odgovor važna je i zajednica.

Ključne riječi: prezbiter, profil prezbitera, kršćanska zajednica, zajednički korijen trostruke službe krštenika, župne strukture.

Uvod

O čemu ne govorim? O biblijskim istraživanjima s obzirom na termine prezbiter i svećenik, kao uopće o nastanku određenih crkvenih službi, o povijesnim procesima i ustrojavanju crkvenih službi i hijerarhije. O različitim teologijama svećeništva od crkvenih otaca preko Tridentinskoga sabora pa do Drugoga vatikanskog sabora i posaborskih biskupskih sinoda i novih naglasaka. A niti o krizama koje su nastale nakon Drugoga vatikanskog sabora.¹

* Red. prof. dr. sc.
Pero Aračić, dekan
Katoličkoga bogoslovnog
fakulteta u Đakovu
Sveučilišta J. J.
Strossmayera u Osijeku,
P. Preradovića 17, p.p. 54,
31400 Đakovo, Hrvatska,
dekan@djkbf.hr

¹ Zanimljivo je pogledati i prijevode koji su se pojavili u ovoj, »svećeničkoj godini«: BENEDIKT XVI., *Misli o svećeništvu*, KS, Zagreb, 2009.; H. U. VON BALTASAR, *Svećenička duhovnost*, KS, Zagreb, 2010.; Don E. BONISEGNO, *Svećeniče, tko si? Otajstvo među nama!*, Teovizija, Zagreb, 2010.; G. GRESHAKE, *Biti svećenik u ovom vremenu. Teologija. Pastoralna praksa. Duhovnost*, KS, Zagreb, 2010.; Ž. RELOTA, *Bez ičega, a imaju sve*, Teovizija, Zagreb, 2010.

Osim toga, jedna je revija posvetila čitav dvobroj temi svećeništva i to s različitim vidika, ali je zanimljivo da su dva posvećena pitanju svećeničkoga identiteta.² Zastigurno postoji određena nedorečenost identiteta prezbitera, pogotovo na Drugom vatikanskom saboru.

Onda, o čemu je riječ? Pastoralni teolozi, naravno, prepuštaju specijalistima za pojedina područja ili povijesne epohe potrebna i poželjna istraživanja. Naš je vido-krug prezbiter u zajednici i zbrci svagdašnjice. Kako se osjeća? Što bi mu u njegovu profilu dobro došlo i bolje pomoglo u zamršenoj i vrlo složenoj te sve zahtjevnijoj službi? Govorimo, dakle, o osobi prezbitera i crkvenoj zajednici župi i to ne sveobuhvatno, već s izabranim naglascima.

1. Različita poimanja Crkve u prezbitera i vjernika

Vjerujem da ćemo se vrlo lako složiti da su, unatoč onom bitnom očuvanom, lica Crkve tijekom ovih dvaju tisućljeća bila vrlo različita. Od jedne do druge krize, od jednoga do drugoga društvenog uređenja i međusobnih utjecaja, od sabora do sabora, od jednoga ili drugoga jakog teologa ili grupe teologa... U životnom vijeku jednoga prezbitera, pogotovo u 20. stoljeću, mijenjala su se lica Crkve dosta radikalno, ali je pitanje što se događalo u obzorima naših prezbitera.

Vjerujem da se može ustvrditi da svaki od nas ima neke naglaske iz bogate stvarnosti koju zovemo Crkva. Te naglaske, koji ne bi smjeli zasjenjivati bitne dimenzije Crkve i crkvenosti, biramo ne uvijek iz biblijsko-teoloških razloga i sadržaja, već i iz matrice naše osobnosti. Kao što je u ustalom sasvim očito da postoji razlika tih konceptualnih naglasaka po generacijskim skupinama, iako ne isključivo.

Isto se događa s vjernicima u zajednici. Oni ustalom upijaju koncepte koje su im prenosili određeni prezbiteri, a oni su, filtrirajući ih prema svojim dosezima i tradiciji, stvarali određeno poimanje Crkve i crkvene zajednice. I tako su to prenosili svojemu potomstvu.

Poimanje je vjernika dosta istraženo. Prezbiterski pogledi ipak nisu dovoljno istraženi, iako je bilo u Hrvatskoj jedno istraživanje u dvjema biskupijama, koje nikada

² *Vjesnik Đakovačko osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije*, br. 3-4 (2010.), posvećen je temi svećeništva. U tom dvobroju, osim biblijskoga, otačkoga, duhovničkoga te praksološkoga promišljanja, čak dva su posvećena pitanju identiteta svećeništva: M. PARLOV, Svećenički identitet, str. 173.-177., u kojemu se upire prstom na nedorečenost i potrebu istraživanja, kako onu biblijsku i povijesnu tako i onu iz Drugoga vatikanskog sabora, dotle drugi prilog J. SABOLA, Identitet svećenika – još uvijek aktualno pitanje?, str. 208.-214., gdje se krizu prebacuje i na nevjeru vjernika, ali i društvo te kaže: »Prije nego stavimo sebe i svoje poslanje u pitanje, trebamo analizirati aktualno stanje modernoga društva i modernoga čovjeka, ne bismo li možda u njih našli uzroke ili razloge otuđenja od kršćanstva, od Crkve i svećeničkoga poslanja.« (str. 208.)

nije cjelovito objavljeno.³ Ovo je istraživanje bilo više upravljeno prema osobi prezbitera i njegovu duhovnom stanju i (ne)zadovoljstvu.

2. Različito poimanje i naglasci otajstva Boga

I opet vjerujemo da ne govorimo ništa »heretično«, naime, da i mi, prezbiteri, imamo dimenzije o Bogu koje češće i radije iznosimo, naglašavamo, a neke opet propuštamo. Odakle to? Mislim da je to kompleksan fenomen i da je nedovoljno istražen. Vjerujemo da to dolazi od kompozicija ukupne povijesti pojedine osobe, koja uključuje »prve religiozne korake« pa preko teološke izobrazbe i duhovne formacije u sjemeništima, ali i utjecaja »važnih osoba« u osobnom razvoju.

Isto tako zanimljivo je zapaziti da je Bog u nekih prezbitera toliko općenit da bi mogao pripadati bilo kojoj religiji. Premalo je tu Objave, a još više zabrinjava što je ozbiljno odsutan sam Isus Krist. To se očito pokazuje tijekom niza godina u našim pred-krizmenim vjeronaučnim susretima. Svi mi znamo da je Bog nedokučivo otajstvo. No, u njega se ponire po osobi Isusa Krista i Duhu Svetomu.

Ovdje bi bilo nužno, koliko god od toga bježimo, provesti istraživanje o našem propovijedanju kako sa sadržajnog tako i načinskoga vidika. Dakle, još jedno područje kao izazov za naše propitivanje i veću jasnoću.

Daleko je složenije ovo pitanje poimanja Boga u krštenika od onih samo krštenih, s djelomičnom inicijacijom, rijetkih i djelomičnih praktičara pa do onih redovitih i praktičnih vjernika kako s obzirom na sadržaj vjere tako i njeno ostvarivanje. Dovoljno je istraženo i svima u napisanim studijama dohvatljivo da su rasponi od onoga što zovemo prirodnom religioznošću, preko vrlo djelomične i heretične pa do zrele i življene vjere, od vrlo rijetke povezanosti s vjerskom zajednicom do onih koji nose njen život. Ovdje se ne želimo opterećivati postotcima i procjeni jesu li ti procesi nužni, jesu li dio društvenih okolnosti ili i crkvenih nedorečenosti i propusta. Mi samo dozivamo u pamet svakidašnje življeno iskustvo.⁴

³ Radi se o istraživanju »Prezbyter 2000«, koje je provedeno u više europskih zemalja pa tako, dopuštenjem nadležnih ordinarija, i u Zagrebačkoj nadbiskupiji i tada Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji. Zajednički rezultati objavljeni su na njemačkom jeziku pod naslovom: »*Sie gehen und werden nicht matt*« (*Jes 40,31*), *Priester in heutiger Kultur. Ergebnisse der Studie Priester 2000*«, a prijevod izlazi u Đakovu u nizu Biblioteka Diacovensia 2001. godine pod naslovom »*Hode i ne more se (Iz 40,31). Svećenici u današnjoj kulturi*«. Autori studije su P. M. ZULEHNER i A. HENNERSPERGER. O nekim raskoracima između prezbiterskoga samoshvaćanja i očekivanja vjernika može se vidjeti u: P. ARAČIĆ, I. DŽINIĆ, Poželjni sugovornici u životnim pitanjima i teškoćama, u: *Muško i žensko stvori ih. Žene i muškarci u življenju i u službi Božjega poslanja*, Zbornik radova, Franjevački institut za kulturu mira, Split, 2008., str. 217.-241.

⁴ Ovdje upućujemo samo na dva istraživanja i studije i to onu »Aufbruch« i »European Values Study«: P. ARAČIĆ, G. ČRPIĆ i K. NIKODEM, *Postkomunistički horizonti. Obrisu sustava vrijednosti i religijskih orijentacija u deset postkomunističkih zemalja*, Diacovensia 6, Đakovo, 2003.; J. BALOBAN, (uredio), *U potrazi za identitetom: Komparativna studija vrednota: Hrvatska i Europa*, Golden marketing, Zagreb, 2005.

3. Crkva se rađa, slavi, čisti i sazrijeva

Mnogi su, pogotovo prezbiteri, puni frustracija s netom spomenutim zbivanjima i procesima kao i prosječnim stanjem u našim crkvenim zajednicama, župama. Pitanje je može li se zajednica izgrađivati neprestanim moraliziranjem, grđenjem onih kojih nema? Koje bi polazište bilo »ljekovito« za našu frustraciju?

Čini mi se da bi bilo poželjno crkvenu vjersku zajednicu, župu, shvatiti kao onu koja se u svakoj generaciji »rađa«, »nastaje«. Tako se može prihvatiti da je crkvena zajednica zapravo u stalnom katekumenalnom procesu. Naime, jedni se uvode u otajstva vjere i stil kršćanskoga života, to se dostignuće puta rasta vjere slavi i zajednica raste, drugi se upućuju u poniranje doživljenih otajstava kroz mistagogiju, treći se moraju ozdravljati u sakramentima za ozdravljenje, pomirenja ponajviše, četvrte valja tražiti jer su se izgubili i ponovno primati, peti se u svom sazrijevanju i osposobljavanju stavljaju na raspolaganju za djelo Isusa Krista...

Ovdje se čini potrebnim istaknuti sljedeće dvije odrednice, koje mogu dovesti kako do pravilnoga postavljanja tako i do zdrave opuštenosti, jer nismo ni prvi ni jedini koji se brinemo za čovjeka, kojima je stalo do njega.

3.1. BOG TRAŽI SVAKOG ČOVJEKA

Bog, koji je htio svaku ljudsku osobu poimence, traži načina i poziva upravo svakoga čovjeka, da bi s njim zapodjenuo razgovor i da bi došlo do zajedništva u čovjekovu odgovoru, u savezu u Isusu Kristu. Bog je uvijek prvi na djelu. On prvi i najviše voli svakoga čovjeka. Bogu je prvom i najviše stalo do spasenja svakoga čovjeka.⁵

3.2. CRKVENA ZAJEDNICA OZRAČJE OSLUŠKIVANJA I ODGOVORA

Upravo svi oni koji su se na Božji poziv odazvali i ušli u savez s njim po krštenju, stvaraju ozračje stalnoga osluškivanja Božjih poruka i svjedoče osobni odgovor na Božji poziv. Oni se vesele kad novi brat ili sestra žele bliže doći u zajednicu i osjetiti kako se to odgovara na Božji poziv, koji upravo oni osjećaju. Oni koji su se odazvali i čine Isusovu zajednicu, otvoreni su za nove koje Bog traži i za one koji hoće odgovoriti na taj dugo naslućivani poziv. Naime, u Crkvi su svi pozvani, i oni su oni koji su odgovorili na Božji poziv. Nema u Crkvi »nepozvanih«.⁶

⁵ Nije nužno dokazivati ove opće prihvaćene tvrdnje. Ipak možemo podsjetiti na dogmatsku konstituciju *Dei Verbum*, O božanskoj objavi, br. 2 i 6; dogmatsku konstituciju *Lumen gentium*, Svjetlo naroda, br. 2; dekret *Ad gentes*, O misijskoj djelatnosti Crkve, br. 2

⁶ »Uistinu, *dimenzija poziva naravna je i bitna za pastoralno djelovanje Crkve*. Razlog je tomu činjenica da poziv na neki način određuje 'bit' Crkve, prije negoli njezino 'djelovanje'. Iz samoga imena Crkve, *ecclesia*, izvodi se njezina narav pozvanosti, jer je ona uistinu 'skup', *zbor pozvanih...*« (IVAN PAVAO II., *Dat ću vam pastire (Pastores dabo vobis)*. Apostolska postsinodalna pobudnica kleru i vjernicima o svećeničkoj izgradnji (formaciji) u sadašnjim prilikama, Glas Koncila, Zagreb, 1992., br. 34.)

Ovdje bi svakako bilo vrijedno promisliti o pastoralnom djelovanju i oblikovanju svih vjernika upravo temom poziva. Mi još uvijek slušamo o »duhovnom pozivu«, kao da su u Crkvi »ne duhovni«. Zajed-

Crkvena zajednica, dakle, stvara ozračje prijama onih koji su traženi i koji traže, koje Bog traži i koji Boga traže, omogućuje da se dogodi susret koji je obostrano željen.⁷

4. Krštenik dionik trostruke službe i poslanja

Svaki krštenik, ušavši u zajedništvo s Kristom i s Bogom, postao je dionikom Kristove trostruke službe i poslanja: prorok, svjedok i navjestitelj; kralj, služitelj potrebnima u bilo kojem obliku; svećenik, slavitelj Božjih djela, liturg. Svako kršćansko postojanje, u bilo kojemu obliku, izvorno je ucijepljeno u ovu trostruku službu i poslanje. Iz toga krsnog događaja Bog vodi i razvija povijest pojedinca i upravlja prema zamisli koju ima s određenom osobom. Mjeru daje sam Bog u klici koju treba razviti. Naravno, od sudbinske je važnosti i naše osobno prepoznavanje i odgovor na Božji plan, naša dijaloška i poslušna otvorenost, naše osobno i odgovorno sudjelovanje. To je ono do čega bi crkveno djelovanje trebalo dovesti. Bojim se da to dovoljno ne obrađujemo, da zanemarujemo napose svećeničku službu i poslanje krštenika, na račun zaređenih svećenika.

U ovomu bih kontekstu želio reći ovo: svaka crkvena zajednica, na temelju iznesenoga, ima tih Božjih darova za cjelovito služenje u zajednici, ali i šire, i ima komu ih treba povjeriti. Zato svaka zajednica mora, oslušivanjem Božje riječi, prepoznavati darove, pomagati pojedincima da ih prepoznaju i uzmu ozbiljno, da se formiraju i razvijaju za služenje.

Prvenstveno zato svaka zajednica, bez obzira na brojnost bilo prezbitera, bilo prezbitera u mirovini, treba imati sve priznate službe u dovoljnom broju, a i više. Od lektora, akolita, izvanrednih djelitelja pričesti, stalnih đakona, voditelja skupina, pastoralnih asistenata dodatno specijaliziranih za goruća područja kao primjerice bračno-obiteljski pastoral, pastoral mladih, ovisnika, bolesnike, a posebice bolesnike u terminalnoj fazi, ustanova s osobama posebnih potreba...

Nije temeljni kriterij samo »potreba«, već prepoznavanje Božjih darova i otvaranje prostora. U krajnjoj liniji, na temelju apostolske prakse o ustanovljenju đakona, i danas bi Crkva bila slobodna uspostavljati nove službe za novo vrijeme i za specifične potrebe.

I to je pomak koji se dogodio upravo po Drugomu vaticanskom saboru: od prezbitero-centrizma, gdje je bilo sve koncentrirano i monopolizirano, počevši od svega pastoralna, financija, odluka, ali isto donedavna i službe vratara, čitača, akolita, eg-

ničko i specifično u Božjemu providenju, planu i vođenju, ima upravo zajednički izvor, Zato bi pastoral poziva trebao biti temeljna misao vodilja cijeloga pastoralna. Usp. P. MUELLER, *Wer sind die Adressaten der Berufungspastoral? Eine Pastoraltheologische Vergewisserung*, u: *Pastoraltheologische Informationen* 1(2007.), str. 168.-178.

⁷ Ovdje se može uputiti na dogmatsku konstituciju o Crkvi *Lumen gentium*, Svjetlo naroda, br. 9.-13.

zorcista, subđakona, đakona i napokon svećenika, koje je jedino on i primao. Od te koncentriranosti svih službi postupno se uspostavlja pluriministerijalnost u našoj Crkvi.⁸ Od isključivoga solističkog odlučivanja nastaje zajedničko sudjelovanje članova župnih vijeća u traženju i donošenju odluka za život zajednice.

U ovomu kontekstu ne smijem ne izreći vlastito mišljenje o onomu što se u Hrvatskoj (a i u našoj Nadbiskupiji) pokušava. Radi se o formaciji različitih volontera. Prema onomu što sam već vidio, čini mi se da ima štošta za raspravu. Ovdje nije mjesto da u to ulazimo. Želim reći da svi koji se uvode u organizirano crkveno djelovanje moraju imati kompetencije i to: biblijsko-teološku; duhovno-crkvenu i didaktičko-komunikacijsku. Treba odrediti što je minimum i kako se dalje treba razvijati. Sva iskustva drugih Crkava, a i u nas se to već osjeća, pokazuju potrebu zdravoga harmoniziranja suradnika s cjelovitom formacijom i volonterskih s djelomičnom formacijom.

Mala refleksija. Uvriježeno je govoriti o poslanju Crkve *ad extra* i *ad intra*. Rekao bih ovo: kršćanska zajednica mora biti »svjetlo«, »grad na gori«, da ju se vidi, da ju se dotiče. Ona mora biti »sol«, da čini život »ukusno« smislenim. I ona jednostavno iz svog nutarnjeg bogatstva nije sebe radi, već ono što živi donosi, čini dohvatljivim, daruje, prenosi, »inficira«... Crkvena zajednica obvezna je prema sebi, s obzirom na vjerodostojnost, ali, unatoč slabostima, obvezna je prema svijetu, prema društvu u kojemu se nalazi.

4.1. SUPSIDIJARNOST I KOORDINACIJA

Čini se da se ovdje može spomenuti i ovaj pojam, koji bi dobro došao u crkvenoj zajednici bogatoj različitim suradnicima. Svaka služba i djelovanje ima svoj identitet, ima svoje područje i odgovornost. Vlada međusobno povjerenje i odgovornost ponajprije u odnosu prema Bogu darovatelju, ali i zajednici za koju nešto činimo i u ime koje nešto činimo. Koordinacija i trajna briga za rast u kvaliteti pripada ponajprije prezbiteru, kojemu je zajednica povjerena.

4.2. (NE) FUNKCIONIRANJE CRKVENIH STRUKTURA

Slijedom sudjelovanja u Kristovoj trostrukoj službi i poslanju svakog krštenika, Crkva je i ozakonila strukturu župnoga pastoralnog i ekonomskog vijeća⁹ kroz koju se u zajednici s jedne strane vježba u prepoznavanju karizmi kod nekih vjernika i po izboru im se daje prostor i povjerenje da intenzivnije porade za dobro zajednice. Mnogi se žale da te strukture ne funkcioniraju, a nerijetko i sami prezbiteri nemaju »vremena za čekanje«, jer ta izabrana skupina »ne razumije« i zbog toga kao da

⁸ Usp. A. BORRAS, I ministeri oggi: oltre il divario tra clero e laicato, u: *La Rivista del clero italiano* 7-8 (2009.), str. 535.-548., ovdje str. 536.

⁹ Usp. *Zakonik kanonskoga prava*, kann. 536.-537.

»djeluju usporeno«, odnosno »beskorisni su«. Mislimo da je potrebno razumjeti da izabrana, dijelom predložena, a svi potvrđeni, kao skupina nisu do tada djelovali, pogotovo ne zajedno. Isto tako valja znati da im je potrebno postupno produbljivanje dimenzija njihova osobnog udjela u djelovanju u zajednici, sakramentalnoga utemeljenja i odgovornosti i u tom procesu potrebno je omogućiti i toj skupini osobni rast u vjeri i rast u izravnijoj suodgovornosti za zajednicu. Zato je obveza ponajprije prezbitera da osmisli dinamiku te formacije za te dvije strukture po metodi »čineći učiti«, »učeci činiti«. U tom kontekstu bilo bi daleko važnije strpljivo rasti u zajedničkom razumijevanju i donošenju zajedničkih odluka, ne gubeći strpljivost. Naime, kad se i manje odluka donese zajedno, time se već dobiva podrška važnih članova zajednice koji će prenositi potporu određenom smjeru djelovanja zajednice. U protivnom, kad prezbiter krene putem donošenja odluke posve sam, osjeća se neshvaćenim i neprihvaćenim od zajednice, pa i članova župnoga pastoralnog i ekonomskog vijeća.

To prezbiterovo soliranje i žurba često su izvor obostranih frustracija, koje se mogu izbjeći ovdje predloženim pristupom.

5. Inicijacija, kamen spoticanja

Vrlo velik izvor prezbiterovih frustracija, a i frustracija crkvene zajednice, dolazi iz našega sistema kršćanske inicijacije, koji u nas s 95% počinje krštenjem male djece, pa onda prvom ispovijedi i pričesti te potvrdom. Ono što bi se moglo zapaziti jest sljedeće: mi prvo slavimo sakrament, koji bi trebao biti i osobno prihvaćanje plana Božjega i ulazak u savez s njim, a onda pokušavamo da se taj dar prihvati kao osoban i opredijeli za ono što se već dogodilo. Kad kažemo da se dijete krsti u vjeri Crkve, uvijek se, pastoralno gledajući, pitamo: a koje Crkve? Svatko će reći: da, one opće, sveukupne, ali životno gledajući ove konkretne gdje se živi. Onda smo ipak htjeli biti i konkretniji pa velimo da tu treba dodati i vjeru »kućne Crkve«, jer je ona ta koja traži krštenje i obvezuje se tako živjeti i odgajati da dođe do osobnog odgovora, odnosno potvrde onoga što se dogodilo u krštenju. Svi znamo da se tu vrtimo u začaranom krugu i ne vidimo rješenja.

Jedino što smo tijekom zadnjih desetljeća vidjeli jest pomicanje godina za prvu ispovijed i pričest te najnovije za potvrdu. Ali, ozbiljne rasprave o djetetu i prvoj ispovijedi kao i euharistiji nije u nas bilo, valjda zbog crkvenih vodstvenih autoriteta. A složiti ćemo se da su i jedan i drugi sakrament vrlo, vrlo zahtjevni. Isto se dogodilo s potvrdom. Naše generacije slavile su potvrdu, opravdano će netko u drugim prilikama, valjda u četvrtom razredu osnovne škole, pa smo otišli godinu po godinu do kraja osmogodišnje, a sada u polovicu srednje škole. Volio bih da smo i teološke dimenzije potvrde s tim usklađivali, jer bi i to bilo legitimno. Vjerojatno bi trebalo jasnije formulirati, formirati i tražiti da se mladi uključuju u društvenu i crkvenu, ali više društvenu zauzetost u svim mogućim udrugama i zajednicama za dobro

čovjeka u bilo kojoj potrebi. Dakle, potvrda kao sakrament osobnoga odgovornog poslanja, ponajprije prema društvu u kojemu se živi.

Iz svega se, ipak, dobiva dojam, kao da još uvijek nismo dovoljno shvatili da osoba vjernikom postaje u zajedništvu i osobno. To se odnosi ponajprije na djecu. Prva i izvorna stanica vjere za dijete njegova je »kućna Crkva«. Crkveno djelovanje treba raditi s tim odraslima te njih osposobljavati da uvođe svoju djecu u stil i sadržaj kršćanskoga života.

Mi smo za formaciju djece na razini Hrvatske školovali tisuće i tisuće vjeroučitelja. I to je dobro. Dapače. Kvalificiranih djelatnika za rad s odraslima, odnosno s obiteljima, uz prezbitere, koliko imamo u župama i trebaju li nam uopće?

6. Profil prezbitera

Ovdje nije, naravno, riječ o bogatim vidicima ove službe. Želimo se poslužiti riječima sv. Augustina: »S vama vjernik, za vas biskup.« Prezbiter je ponajprije vjernik i uvijek ostaje ponajprije vjernik, unatoč svećeničkoj službi. Priznat ćemo da smo u mnogim naslijeđima prezbitera pokušavali vidjeti kao »nad-čovjeka«, kao onoga koji može nemoguće i to postiže, ima »vezu s nad moćima«, nema problema, nema pitanja, nema padova, nema grijeha, nema kriza, sve mu je jasno, i što još ne.

Meni se duboko u pamet usjekla jedna priča iz rabinske književnosti, a donio ju je Rolf Zerfass u knjizi *Menschliche Seelsorge*. Rabi Jošua Ben Levi susreće proroka Iliju i upita ga: »Kad dolazi Mesija?« Ilija odgovori: »Idi i sam ga pitaj.« Jošua upita: »Gdje ću ga naći?« Ilija odgovori: »Sjedi na ulaznim gradskim vratima.« Jošua dalje: »A kako ću ga prepoznati?« Ilija odvrati: »On sjedi među siromasima, koji su pokriveni ranama. Svi oni odjednom odvijaju sve rane da ih vidaju pa ih opet sve povijaju. On, Mesija, odvija uvijek samo jednu ranu i onda, nakon čišćenja, odmah ju zavija. On govori sebi: Možda ću biti potreban. Moram uvijek biti spreman da ne bih izgubio ni trenutak vremena.«¹⁰

Prezbiter nije s neba pao, nije crkveni dostojanstvenik s odlikovanjima i ukrasnim odorama ili tek akademski naobražen teolog, već on mora biti među siromašnima u sveobuhvatnom smislu te riječi, na rubovima društva, sa svim izranjenima i bolesnima. Ali i on je istodobno osobno izranjen. Mora voditi brigu i o svojim ranama. To je razlog da bude ponizan, milosrdan, blizak, da dijeli radost i tugu, žalost i strah sa svakim čovjekom.¹¹

U ovom kontekstu potrebno je reći da bi svaka crkvena zajednica, župa, morala podržavati prezbitera u svim njegovim naporima, podržavati ga i kad nije savršen,

¹⁰ Usp. R. ZERFASS, *Menschliche Seelsorge. Fuer eine Spiritualitaet von Priestern und Laien im Gemeindedienst*, Herder, Freiburg, 1985., (2. izd), str. 100.

¹¹ Usp. Pastoralnu konstituciju *Gaudium et spes*, Radost i nada, br. 1.

ali se trudi biti bolji, braniti ga od ogovaranja i klevete, dijeliti s njim solidarno sve tjeskobe. Tu se traži otvorenost i blizina, upravo kao vjernici s vjernikom, ali i sa svojim prezbiterom.

Kad je riječ o poželjnim oznakama u njegovu profilu osobnosti, danas su sve brojnije i sve zahtjevnije. U početku sam rekao da od njega tražimo i očekujemo i nemoguće. Ipak, neka bude slobodno reći, osim upravo spomenute duhovnosti, koja polazi od toga da je on prvo vjernik, stalni tražitelj s tražiteljima, čovjek s određenim slabostima i grijesima, ali pozvan na svetost, da je danas napose potrebna naglašena sposobnost vođenja, ali ona demokratična. Drugo što je važno jest da se ne prepusti mnoštvu pothvata i nagomilavanju, već, prosudivši sa suradnicima, da znade izabrati težišta. Napokon treće: da u izabranim težištima ima ciljeve na dužu stazu, gdje je sposoban uložiti mnogo truda i strpljivosti te sustavnosti u formaciji pojedinaca, skupina i zajednice.

Zaključak

Danas je vrlo aktualna riječ kriza, kriza Crkve. Usuđujem se reći da je Crkva u stalnoj krizi, pročišćavanju, borbi oko identiteta, nastojanju oko unutrašnjega reda i svetosti. Ali, ona se rađa, raste, sazrijeva, mnogi padaju, otpadaju, vraćaju se. Ona je, dakle, u stalnom »prosijavanju«, muci i krizi unutar same sebe. I to je nužno. Istovremeno, kriza je na crti evanđelje – društvo. Zato je i Crkva u krizi s društvom u kojemu se nalazi. Naime, svojom proročkom službom, Crkva, stajući na stranu izrabljivanih, siromašnih, obespravljenih, sučeljava se s grješnim strukturama društva i mora ih raskrinkavati. Jedino tako crkvene zajednice nisu pomračene ili ugašene svjetiljke, odnosno bljutava sol.

I prezbiter kao osoba i kao služba nalazi se u stalnom dinamičkom previranju s obzirom na zahtjevnosti i s obzirom na osobne mogućnosti s jedne strane, i u dinamičkom sučeljavanju s procesima koji se zbivaju u crkvenoj zajednici župi, ali i biskupiji te društvu s druge strane.

Čini mi se da prezbiter treba imati kvalitetu demokratskoga vođenja zajednice, smišljenog izgrađivanja šireg kruga nositelja crkvenog života u zajednici, promišljeno i utemeljeno izabranih težišta rada i to sustavno na dužu stazu te da ne upadne u zrvanjanje mnoštva poslova, koji su kratkoga daha, bez učinkovitosti, a izvor bezbrojnih frustracija i nezadovoljstva kako u osobi prezbitera tako i u samoj zajednici.

PRESBYTER AND PARISH COMMUNITY: DIFFICULTIES AND PERSPECTIVES

Pero Aračić*

Summary

The paper is primarily directed by the existence of different perceptions of God, faith and the Church, which is an inevitable reality a presbyter has to deal with. He himself is not »culpable« for the situation; he is to accept that both an individual and the Church are exposed to constant ups and downs and to the process of conversion. Thus a presbyter, regardless his ministry, is himself just one of the faithful, therefore human with all the weaknesses he has to cope with. Both he and his community should therefore accept each other just the way they are and support each other without idealizing one another in their expectations. On the other hand, the paper points out that God himself is the first to take care of each person and, in this aspect, of every Christian and, of course, of every presbyter. A community should be the place of manifestation of God«s concern, where God«s calling is expected, personal response and entering into covenant with Him through holy signs encouraged. A community is of an utmost importance for an individual response.

Key words: *presbyter, the profile of a presbyter, Christian community, the common origin of the threefold ministry of a Christian, parish structures.*

* Red. prof. dr. sc. Pero Aračić, Dean, Catholic Faculty of Theology in Đakovo, J. J. Strossmayer University of Osijek, P. Preradovića 17, p.p. 54, 31400, Đakovo, Croatia, dekan@djkbf.hr